

FRA NATIONALLIBERALISMENS GLANSTID

TRE BREVE FRA VILHELM RODE

Ved Tage Kaarsted

Universitetslektor Tage Kaarsted meddeler her tre breve fra studenterpolitikeren Vilhelm Rode (1832-86) til dennes forældre stifts- og birkeskriver (d. v. s. dommer) i Vallø, justitsråd Jørgen Reimer Gottfried Rode (1794-1876) og Barbara Jacobine Bartholdy (1800-1869). De er valgt ud af en større samling, som beror hos en ætling af Vilhelm Rode, havnebygmester Johan G. Rode, København, hvem man bringer en tak for tilladelsen til at offentliggøre de pågældende breve.

Tiden mellem de to slesvigske krige var det nationalliberale borgerskabs storhedstid i Danmark. Akademikerne spillede en rolle i det politiske liv, som de aldrig siden nåede, og var man medlem af Studenterforeningen, kunne man let forledes til at tro, at den var landets politiske og åndelige centrum. En typisk eksponent for disse studenterpolitikere var *Vilhelm Middelton Rode*, der er kaldt selve »den danske student, således som datidens digtere og talere havde tænkt sig ham«. Han blev første gang senior i 1853 og sad i ledelsen af Studenterforeningen i 23 år. Ledende senior var han i de urolige novemberdage 1863, hvor han ved sin ro og fornuft holdt studenterne tilbage. Året efter meldte han sig som frivillig i krigen. Efter sin juridiske eksamen i 1858 blev han advokat (overretsprokurator 1866) og fik hurtigt en betydelig praksis.

Studenterforeningens historiker Carl Dumreicher karakteriserer Vilhelm Rode som en fremragende taler præget af humor og lune; han skrev fortræffelige viser og farcer og optrådte selv i Chr. Richardts og J. C. Hostrups komedier. Han var et udpræget hjertemenneske, uden kanter og altid parat til at mægle, hvis det var nødvendigt¹⁾. Disse egenskaber skinner også igennem i brevvekslingen med hjemmet; men brevene har dog størst betydning ved det strejflys, de kaster over det nationalliberale miljø og nogle af de ledende nationalliberale.

I brev nr. 1 møder man således *Carl Ploug* (1813-94), i anledning af hvis 25 års studenterjubilæum en større sammenkomst blev afholdt. De nationalliberale akademikere forstod at arrangere festligheder til gensidig hyldest, undertiden kunne de næsten antage en kults former. Det

¹⁾ Dansk Biografisk Leksikon, XIX, 1940, p. 601 ff. Jf. H. C. A. Lund: Studenterforeningens Historie, II, 1898, p. 399 ff.

var blomsten af Danmarks intelligens, som under udfoldelse af stor vel-talenhed fejrede hinanden i sikker forvisning om egen betydning. Disse nationalliberale akademikere var ikke blot åndsbeslægtede, de var også, som det vil fremgå af noterne, i mange tilfælde forbundne ved fødsel og ægteskab. Carl Ploug giftede sig således i 1854 med Elisabeth Michelsen, en steddatter af den fremtrædende forretningsmand og national-liberale politiker Alfred Hage, og Vilhelm Rode blev selv i 1880 gift med Elisabeth og Carl Plougs datter. Brev nr. 1 afspejler tillige den spændte politiske tilstand i 1854. Ministeriet Ørsted havde 26. juli oktrojeret en væsentlig absolutistisk helstatsforfatning, som havde vakt oppositionens forbitrelse, fordi den stred mod junigrundloven. I sommeren 1854 frygtede man statskup, fordi ministeriet på grund af Krimkrigen uden bevilling havde iværksat militære foranstaltninger. Ministeriets forfatningspolitik byggede imidlertid på forståelse med Rusland, der nu svækkedes ved England og Frankrigs angreb, og oppositionen i den danske rigsdag vedtog i oktober 1854 at sætte ministeriet under rigsretsanklage og samtidig indgive en adresse til kongen om en konstitutionel helstatsforfatning. Ministeriet svarede imidlertid med at opløse folketinget.

I brev nr. 2 stifter man bekendtskab med skandinavismen, et væsentligt led i den nationalliberale ideologi. Den skandinavistiske begejstring var blusset op i 1855. Under Krimkrigen var Sverige-Norge nemlig kommet i et spændt forhold til Rusland, som var Danmarks modstander i spørgsmålet om hertugdømmernes forbindelse med kongeriget. Det var Vilhelm Rode, der muliggjorde det berømte studentertog til Uppsala ved sammen med den senere omtalte Johannes Helms at søge audiens hos Frederik den 7. og få ham til at stille et krigsskib til rådighed for studenterne. Ved mødet i Uppsala tog Carl Ploug den ændrede udenrigspolitiske konstellation som udgangspunkt for et krav om en politisk, helst dynastisk union mellem de tre nordiske lande. I september 1856 aflagde kronprins Carl (den senere 15.), da norsk vicekonge, besøg i København. Han var selv stærkt grebet af de skandinavistiske tanker og hyldedes under sit ophold varmt af de national-liberale.

Brev nr. 3 giver et glimt af de vanskeligheder, der kunne møde studenterne, når de havde levet for meget med i tidens strømninger. Nogle af dem, som f. eks. Carl Ploug, fik aldrig eksamen, andre var meget længe om det, og atter andre kneb lige igennem som Chr. Richardt og Vilhelm Rode, hvis problemer omtales i brevet.

Brevene er gengivet bogstavret.

1.

Studerterforeningen

Den 23 Oktober 1854.

Forviist hjemmefra, hvor de lægger Gulvtæppe paa, maa jeg herfra takke dig for dit Brev, som jeg modtog igaaraftes.

Nu skal du altsaa ikke uleilige dig herind, for at høre Rigsdagens Forhandlinger. Gud veed om der for det Første kan blive Tale om saadan noget. Jeg for min Part antager virkelig ikke, at denne Opløsning er en Appel til Folket; det Sprog, der føres i Opløsnings Reskriptet og i det aabne Brev, fører man ikke, naar man vil møde Forsonlighed og Velvillie; slige gemene Udladelser, som dem mod Rigsdagen og Folkethingsmændene, kommer man ikke med, naar man virkelig vil opfordre dem til, og selv troer paa Muligheden af det, at forandre Fremgangsmaade; slige absolutistiske Paalæg og Trusler, som dem i det aabne Brev til Geistligheden og Embedsmændene overhovedet, kommer man ikke med, naar der blot er en lille Rest af Konstitutionalitet tilbage. Nei de har ganske vist helt andre Planer og lader ikke Tiden gaa ubenyttet hen. Nu reiser Kongen til Slesvig og Holsten; der faaer Grevinden sin Løn, for stedse at have holdt Kongen lydig for Ministeriet, idet hun faaer en saa officiel Anerkendelse som mulig og maaske mere. Og Kongen – han skal saa der see, hvor han har sine bedste og troeste Under-saatter; de jublende og Kongen hyldende Holstenere og Schlesvig-Holstenere, hvis Stænderforsamling har erklæret Absolutismen for den eneste Vei til Heelstaten, de ville blive fremviste ham som de Eneste, til hvem han kan støtte sig, hvis »Kjærlighed skal være hans Styrke« og saa skal de lidt efter lidt faae ham selv rigtig i deres magt, ved dér at faae ham til at troe, at det dog maaskee ikke var saa ganske usandt, da det i 1848 sagdes, at Kongen var ufri, at han var ufri da han gav Grundloven osv. Naar saa det Spil er kommet godt i Gænge, saa ligger det Følgende nær. De har vel udskrevet Valg til den 1e December, men de har ikke sammenkaldt Rigsdagen til nogen Dag og jeg gad nok vide, om det er meer end et forfængeligt Haab, at troe, at de nogensinde sammenkalder den²⁾.

De bliver indtil Valgene er skeet, naar de saa seer, at disse gaae dem stik imod, saa gjør de som, jeg troer, Victor Emanuel i sin Tid og som ved den franske Revolution, de opløser de Valgte, uden at de ere sammentraadte; det er nok muligt at det er et Grundlovsbrud, men hvad bryde de dem om det; det kunde maaskee endogsaa siges at have Skin af Lovlighed, saa er Alt jo godt. Kan være at de saa udskriver nye Valg igjen; thi Skinnet vil da ikke helt opgives, men derved opnaaes, og det

²⁾ Heri tog Vilhelm Rode fejl. Valget 1. december 1854 blev en meget stor sejr for de nationalliberale og bondevennerne, ministeriet Ørsted gik af, og 12. december dannedes ministeriet Bang-Scheele, der var tilhænger af den konstitutionelle helstat.

er jo hele Planen, at svække Lysten og Livet for det i constitutionelle Former kun halvt vante Folk; der opnaaes desuden, at i Rigsdagens lange Fraværelse maa de, ogsaa under Lovlighedens Skin, give mange Love: De maa give Finantsloven, de maa, »paa Grund af Omstændighederne« give foreløbige Indskrænkninger i Presse- og Forsamlingsfriheden, de maa endelig »paa Grund af Forholdenes Udvikling« selv foreløbigt tage de fornødne Forandringer i Grundloven, Alt under Lovlighedens Skin.

Jeg ved nok, at Folk, som forstaaer sig paa det, og som jeg har betroet min Frygt til, har troet, jeg gik for vidt, har erklæret Ministeriet for feigt til dette. Gid de havde Ret; men jeg troer det ikke!

Dog – jeg skal ikke trætte dig og ærgre dig ved at tale Politik; jeg veed nok, at jeg forstaaer mig ikke paa det, men jeg kan ikke lade være at følge med og tale med; kan man ikke laste mig for andet end Ungdom – Herregud det er da ingen Last.

I Løverdags Aftes feirede vi et munter Gilde i Anledning af Plougs 25 aarige Studenterjubilæum; der var navnlig en Mængde ældre tilstede og Stemningen var ypperlig. Der var 3 Sange, som jeg for Pladsens Skyld hverken vil afskrive eller indeslutte; men som I, naar vi snart sees, kunne faae at læse. Den ene af Hostrup³⁾ for Ploug; efter den talte Hostrup for Ploug, som den der væsentlig havde skabt den nuværende Studenterstand, som ved sin Sang og Tale havde trukket Alle med sig og knyttet dem til sig, hvorfor han bragte en hjertelig og oprigtig Tak. Ploug takkede, Hostrups Roes var for overdreven; men vist var det, at den demokratiske Natur, han havde medbragt fra sit Fødeland Jylland, den havde anviist ham Plads mellem Studenterne, først imellem dem var han bleven hvad han var; Ingen kunde for sin Sang faae en bedre Sangbund, end den han havde faaet imellem Studenterne, og uagtet han nu var saa lykkelig, som han kunde være, saa var hans lykkeligste Dage dog tilbragt iblandt Studenterne og han skulde stedse være knyttet fast til dem. – Derefter afsang en Kvartet en af Plougs ældre Sange med ny Melodi af P. Heise⁴⁾, hvorpaa en Sang for »Fædrelandet« (Bladet) af Gotfred⁵⁾ om »det frie, det bevingede Ord«'s Kraft, blev omdeelt og sunget. Efter denne Sang talte jeg omtrent saaledes: Mine Herrer! Ministeriets Opløsninger af Rigsdagen og Gilderne heroppe i Foreningen falde undertiden løierligt sammen! Den 13 Januar 1853, da vi feirede en

³⁾ Digteren Jens Christian Hostrup var da 36 år og havde skrevet alle sine kendte komedier. Året efter giftede han sig med digteren Carsten Hauchs datter og søgte præstekald.

⁴⁾ Komponisten P. Heise (1830–79) var 1853 vendt hjem fra udlandet og blev 1854 meddirigent i Studenterangforeningen. Han blev 1859 gift med Vilhelmine Hage, en datter af Johannes H., se note 8.

⁵⁾ Gotfred Rode (1830–78), Vilhelm Rodes bror, studerede da litteratur; først 1864 tog han magisterkonferens, i 1866 fik han doktorgraden, og samme år blev han gift med Margrethe Lehmann, Orla Lehmann og Bolette Puggaards datter. Gotfred Rode blev far til Ove og Helge Rode.

Fest for den skandinaviske Idee, høitideligholdt Ministeriet den nordiske Juul med at opløse Rigsdagen⁶⁾, og nu idag, da vi feire en Fest for en Ven, til hvem vi paa saa mange Maader er knyttede, saa høitideligholder atter Ministeriet Dagen med Rigsdagens Opløsning. Jeg vil ønske, at der snart – thi vi ville holde ud – maa komme en Fest, som Ministeriet ikke høitideligholder med Rigsdagens Opløsning, men som vi høitideligholder, fordi Ministeriet er opløst! – Men bort fra Politikken! De unge Mennesker bør ikke give sig af med den! De bør afholde sig fra al mulig Politik og Politiseren! Der gjelder derom de samme Grunde, som det theologiske Fakultet gav, da de i 1839 ophævede Læseindretningen paa Regensen: At vælge de passende Blade, det forstaaer de unge Mennesker ikke; det mægter kun de Kyndigere og mere Erfarne; at holde Bladene, dertil har de unge Mennesker ikke Raad, og at læse dem, dertil have de ikke Tid, og dermed er den Ting klappet og klar: De unge Mennesker skal afholde sig fra al mulig Politik og Politiseren. Naar nu jeg skal til denne Sang knytte den Skaal for »Fædrelandet«, som vor Ven har helliget sin Virksomhed, men hvor han ikke staaer ene, men har en Ven og Medhjælper, saa sand og ærlig, som den Sag, de have viet deres Kræfter, saa skal jeg søge at entholde mig fra al mulig Politik og Politiseren og mere holde mig til Facta, til det mere Historiske. – Dengang – for en 2–3 Decennier siden – da Danmarks ophøjede Monark og de daværende ædle og adelige Bisiddere i det Geheime Statsraad, endnu betragtede Friheden som Kundskabens Træ, hvis Frugter det var Alle strengeligen forbudt at æde af, fordi de vare skjønne at se til og herlige at faae Forstand af, da de, naar saa en stakkels syndig Adam satte sine Tænder i Æblet, jog ham ud af Paradiset og sendte ham til Christiansø⁷⁾, da var der et Par Mænd – de ere nu begge døde, den Ene virkelig (Johannes Hage⁸⁾) den anden aandelig (David⁹⁾) for den Sag som de helligede sig – da var der et Par Mænd, som tænkte: »Ja vel, det er nok forbuden os at tage af Frugten; men Bladene have vi altsaa Lov til at tage, og dem kan Folk have meget godt af at kjende lidt til«, og saa plukkede de et Blad af dette Kundskabens eller Frihedens Træ, og dette Blad det var »Fædrelandet«. Dengang var »Fædrelandet« kun et lille Blad, men Friheden var jo ogsaa kun en Spire! Men den Iver, den Kraft og Udholdenhed, hvormed dette Blad blev sendt ud mellem Folket, den gjorde, at der stedse blev flere og flere, der fik Lyst til at kjende lidt til det Træ, som havde saadanne Blade og da de yttrede det høiere og høi-

⁶⁾ Da ministeriet Bluhme hverken kunne få toldloven eller tronfølgeoven igennem, opløste det folkettinget.

⁷⁾ Dr. phil. J. J. Dampé (1790–1867) sad 1821–41 som fange på Christiansø, dømt for et meget naivt forsøg på at omstyrte enevælden.

⁸⁾ Cand. theol. et philol. Johannes Hage (1800–37) stiftede sammen med C. N. David dagbladet »Fædrelandet«. Da han idømtes livsvarigt censur, begik han selvmord.

⁹⁾ Professor, dr. phil. C. N. David (1793–1874) var medstifter af »Fædrelandet«, men trak sig siden tilbage fra de liberale og blev konservativ helstatsmand.

ere, saa sagde endelig Danmarks første Bondeven, den folkekjære Frederik den sjette: »Aa Herregud! siden de har saadan Lyst til det, saa kan vi jo gjerne lade dem faae et Stykke Æble; Frugten skal jo være herlig at faae Forstand af, vi kan jo selv tage et Stykke med, det kan vi maa-skee have meget godt af«. Og saa gav han dem et Stykke, men det var rigtignok kun et lille Stykke, for Kongen og Hoffolkene, de tænkte, det er kun Bønder der spiser Frugt med Skrællen paa, og derfor skrællede de det ganske forfærdeligt, saa der kun blev en lille Skive tilbage. Men at de dog kom saavidt, at dette Skridt blev gjort, det skal aldrig glemmes, at dertil bidrog mægtigt »det frie, det bevingede Ord«, der lød fra Fædrelandets Spalter.

Det næste mærkelige Sted, hvor vi træffer vort »Fædreland«, det er ved det store Spørgsmaal, som de derovre paa Slottet, Tabouretheltene, der hænge saa fast ved deres Ministerpladser, som en Høne, der ruger Æg ud, ved sin Rede, og Gud veed, hvad for Æg de ruger paa – det er ved det store Spørgsmaal, som de saa gjerne ville have, vi skulle glemme; dengang det viste sig, at vise Mænd ogsaa kunne være dumme, da det blev klart, at Regjeringen ikke havde benyttet den gode Lejlighed til at æde af Frugten, der var herlig til at faae Forstand af, dengang da de fandt det saameget i sin Orden, at tydsk Sprog og vildtydske Ideer lagde an paa at fortrænge den danske Nationalitet i Slesvig og truede med at trænge ind midt imellem det danske Folk. Da var det atter »det frie det bevingede Ord«, der lød fra »Fædrelandet«s Spalter, som »fløi frem for de Danskes Øre« og »bankede paa hos gode, danske Folks Hjerter«, og som mægtigt bidrog til at vise det danske Folk, at der var Fare paaferde, og at det gjaldt at holde Øinene aabne. – Frihed og Nationalitet, mine Herrer! det er det store Løsen, som »Fædrelandet« stedse har havt! Lad Os ønske at dette Løsen snart maa føre os til Seier! lad Os ønske, at »Fædrelandet« stedse maa være et Neldeblad for dem, der ikke vedkjende sig dette Løsen; det skal altid være et Blad i dets Redaktørs Laurbærkrands!

Efter at Sangforeningen havde sunget en Fædrelandssang af Ploug til en ny Melodi af P. Heise, udbragte Professor Steen¹⁰⁾ et Hurra for Enighed ved de forestående Valg; Der stod i den afsungne Vise: »kald kun mit Folk en stakkels Træl – et Offer fromt for gamle Rænker«. Ploug havde talt sandt, da han digtede de Ord; vi var netop fromme Offre for gamle Rænker, og det var ikke sandt, hvad der stod i Vissens næste to Linier: »det har forlængst frigjort sig selv fra Fordoms Baand og Mørkets Lænker«; thi det vi leed og gik til Grunde under, det var netop Fordomme og Mørkets Lænker, det var Fornemhed og

¹⁰⁾ Matematikeren, professor, dr. phil. Adolph Steen (1816–86) var oprindelig venstre-mand, men sluttede sig 1852 til de nationalliberale, og blev som sådan i 1854 for anden gang medlem af folketetinget.

Flinshed baade paa den ene og den anden Side; men vi skulle ikke opgive Haabet, vi lærte nok lidt efter lidt at »Et enigt Folk kan Ingen tvinge«, og derfor udbragte han en Skaal for Enighed ved det forestaaende Valg.

Professor Clausen¹¹⁾ udbragte en Skaal for Poul Rytter¹²⁾ og Carl Ploug i deres gensidige Indvirkning paa hinanden. – Midt i de store Kampe og Anfægtelser, naar Plougs Venner, – ikke blot hans Fjender – tænkte, at nu trængtes han saa haardt, saa han maatte vige, saa saae vi Poul Rytter dukke frem, og det var det der holdt Carl Ploug oppe; men paa den anden Side maatte man huske, at uden Carl Ploug havde Poul Rytter ikke kunnet bestaa; det var Alvoren og Kampen, der skabte Digteren.

Prokurator Damkjer¹³⁾ udbragte en Skaal for Plougs Kone, der havde beredet ham et lykkeligt Hjem, og dog et Hjem, som Ploug selv sagde, ikke skulde løsrive Ploug fra Studenterne.

Efter dette udførte vi nogle Scener af »den forvandlede Regensianer« og »Kontubernalerne«, to af Plougs ældre Studentercomedier, til Moro for Alle. Mantzius¹⁴⁾, Wengel¹⁵⁾, Guldberg¹⁶⁾ og jeg spillede.

Gotfred udbragte en Skaal for den skandinaviske Idees Virkeliggjørelse. Ligesom Aanden vilde have et Legem at virke i, saaledes trængte den skandinaviske Idee til et Legeme; vi maatte stedse stræbe fremad, om det end gik med smaa Skridt: Posteenhed, Toldeenhed, Mynteenhed, det var det første Skridt, det var Abc, som ved en tidligere Leilighed var udtalt; fælleds Politik mod Uden, eensartet Reformvæsen indtil, fælleds Adgang for Embedsmænd, det var Maal, som vi skulde stræbe hen til og ikke opgive, selv om de syntes at ligge langt borte. Det gik med den skandinaviske Idee, som med Fugleverdenen; de største Fugle kom mindst udviklede til Verden; Kyllingen trippede omkring ligesom Ægget var sprængt, medens Ørnen laa længe, før den kunde flyve – derfor skulde vi ikke blive bange, om ogsaa vi snart saa en lille Heelstatskylling trippe omkring mellem os, den skulde næppe blive feed af de Korn, den fik i Danmark; men den skandinaviske Idee skulde

¹¹⁾ Professor, dr. phil. et theol. H. N. Clausen (1793–1877), der var en hyppig taler ved fester i Studenterforeningen, havde i august 1854 nedlagt sit landstingsmandat på grund af ministeriet Ørstedes fremfærd mod de embedsmænd, der var medlemmer af rigsdagen.

¹²⁾ Poul Rytter (1663–1728) var som kapellan i Thisted indblandet i den meget omtalte besættelsessag. Han blev relegeret af universitetet. Både Holberg og Carl Ploug har brugt hans navn som pseudonym; sidstnævnte på en del af sin studenterdigtning.

¹³⁾ Overretsprokurator J. E. Damkier (1811–58) var nationalliberal folketingsmand.

¹⁴⁾ Kgl. skuespiller Kristian Mantzius (1819–79) havde studeret teologi og tilhørte det akademiske, nationalliberale miljø. Hans søster var Hostrups første hustru, og det var ved studenteropførelsen på Hofteatret af »Genboerne« i 1844, at han som løjtnant von Buddinge fik sit egentlige gennembrud.

¹⁵⁾ Assistent i justitsministeriet, cand. jur. Christian Molt Wengel (1821–59) var studenterkuespiller og skrev selv elskværdige, københavnske lystspil.

¹⁶⁾ Kancellist i justitsministeriet, cand. jur. C. F. Høegh Guldberg (1821–86), senere ekspeditionssekretær i Købstædernes Brandforsikring.

imidlertid udvikle sig til en mægtig Ørn, der skulde have Næb og Klør mod sine Fjender og flyve en høi og kongelig Flugt til Ære og Magt, medens Heelstatskyllingen mæsket af tydsk Grevehaand, næppe naaede længer end til Tagryggen af det danske Huus, for som Veirhane, at vise, at Vinden var tydsk, men for engang at blæses ned af en dygtig Norden eller Vestenvind!

Svend Grundtvig¹⁷⁾ udbragte en Skaal for den demokratiske Aand, Ploug sagde, han havde medbragt fra Jylland, men som ikke alene var en jydsk Aand, men var en Folkeaand. Advokat Liebe¹⁸⁾ for Studenterdigerne Poul Rytter og Jens Kristrup¹⁹⁾, Ploug og Hostrup, idet han mente, at Poul Rytter kunde følge Faderglæder ved Jens Kristrup. Ploug en Skaal for den Mand, som havde taget den skandinaviske Idee under sin Vinge: Prof. Clausen!

Efter en Studentervise af Richardt²⁰⁾ talte jeg. Jeg vilde udbringe Mindets Skaal, men det var ikke noget bedrøveligt, det var ikke om fjerne historiske Minder, jeg vilde tale; jeg vilde ikke minde om den Konge, der sagde, at han vilde blive i sin Rede, for saa kunde man let troe, at jeg meente, at alle Konger burde blive i deres Rede, og det meente jeg rigtignok ikke, for der var somme af dem, som var i en slem Vilde-Rede, og den maatte de helst komme ud af. Jeg vilde heller ikke minde dem om de sidste Dages Ting, for Exempel om Indenrigsministerens²¹⁾ Udsagn, at Ministeriet ikke vilde have skjønne Ord, men Handlinger, for saa vilde Folk strax skumle over, hvad det var for Handlinger, Ministeriet helst vilde have, og at de sandelig, hvad man saa af Reskriptet, ikke forstode sig paa skjønne Ord. Jeg vilde heller ikke minde dem om at der var Noget, der heed sund Sands og Fornuft, for saa vilde de, i deres Ondskabsfuldhed strax troe, at jeg sigtede til Ministeriets Definition af »Folkets Kjerne«, der synes at mangle denne Egenskab. Nei jeg vilde minde dem om Noget, som jeg forresten selv ikke kjendte. Jeg vilde minde dem om den Tid, da Maanen ikke gik ned og Solen ikke stod op uden at sende en venlig Straale til et Soldechor i »Akademikum«²²⁾ – (Navnet paa en tidligere Studenterforening). Jeg vilde minde dem om dengang, da man kun behøvede en Portion Grovhed, for at være Taler paa »Akademikums« Generalforsamlinger, minde dem om den Tid,

¹⁷⁾ Folkemindeforskeren Svend Grundtvig (1824–83).

¹⁸⁾ Højesteretsadvokat C. C. V. Liebe (1820–1900) hørte til Studenterforeningens mest fejrede talere. Han var 1869–94 en fremragende dygtig landstingsformand. Far til Otto Liebe, statsminister under påskekrisen i 1920.

¹⁹⁾ Jens Kristrup pseudonym for C. Hostrup.

²⁰⁾ Digteren Chr. Richardt (1831–92), da stud. theol. og husdigter i Studenterforeningen.

²¹⁾ Indenrigsminister fra 29. april 1854 var den konservative F. F. Tillisch (1801–89); han var stærkt hadet af de nationalliberale.

²²⁾ Academicum var en studenterforening, som sluttedes sammen med Studenterforeningen i 1844, til hvilken lejlighed Hostrup skrev »Genboerne«.

da Bræstrup²³⁾ med sjelden Iver deltog i Studenterlivet, da han endogsaa ønskede at læse de Komedier, de spillede; da han indbød Bestyrelsen til Møde paa Politikammeret, men fik til Svar, at man foretrak at se ham hos sig i »Akademikum«; jeg vilde minde dem om dengang, da de stode paa saa god en Fod med Politiet, at de ved en Demonstration for Lehmann vilde lege med deres Stokke og »komme til« at brække dem, det vilde jeg minde om, og saa vilde jeg udbringe en Skaal for de tilstedeværende Medlemmer af »Akademikum« og for dennes Minde. Dankjer takkede. Mantzius copierede i et længere Foredrag meget heldigt Tschernings raabende, tvivlende og modsigende Talemaader.

Hother Hage²⁴⁾ ønskede, at den Skoledrenge-Lektie, som de idag havde faaet, maatte bekomme Alle vel og lære dem den rette Benyttelse af Ministeriets Revselses-Tale. Mantzius og jeg udbragte en Skaal fælleds (den Ene sagde een Sætning, den Anden fortsatte – aldeles Vrøvle-Improvisation) for Kvinden, navnlig i Anledning af, at det idag var de 11000 Jomfruers Dag. Gotfred en Skaal for de tilstedeværende Rigsdagsmænd Hother Hage, Dankjer og Ploug. Richardt en Skaal for Chloak-systemet for Reenlighed og Reenhed overalt. Prof. Ussing²⁵⁾: for Gjød-
vad²⁶⁾ og hans Reenhed i Politikken. Mantzius for Dagbladet. Bille²⁷⁾ (Dagbladets Redaktør) »Fædrelandet« gik som Ploug, »Dagbladet« som Harve, men vel somme Steder som fransk Harve, eller hvad det nu heed, der baade gjorde Plougs og Harves Tjeneste. »Flyveposten«²⁸⁾ kom med Gjødning og gamle Berlingske med Tromlen; men ude i Landet var der dem, som maatte besørge al denne Gjærning selv, derfor udbragte han en Skaal for de gode danske Provinsblade.

Til Slutningen udbragte Richardt en Skaal for Ploug, og efter at han sluttelig havde takket, hævedes dette Gilde i den gladeste og muntreste Stemning.

Jeg har beskrevet dette meget vidtløftigt, fordi jeg tænkte, det kunde mere Eder, at faa et lille Begreb om et ægte Studentergilde og fordi I dog ogsaa have lidt tilovers for vor Ven og Gjest.

Samme Dag tilsendte endeel Venner (55) Ploug endeel Exemplarer af en meget heldigt Litographi, som vi i denne Anledning have foranstaltet taget, og som er meget god.

I Formiddags drak Tante Julie²⁹⁾, Gotfred og jeg Kaffe hos Tante

²³⁾ Cosmus Bræstrup (1789–1870) var politidirektør i København siden 1833.

²⁴⁾ Juristen Hother Hage (1816–73) var medlem af folketinget og en af de mest fremtrædende nationalliberale politikere. Han havde i 1854 truet ministeriet med finanslovsnægtelse. Hans hustru Emmy Tutein blev senere gift med D. G. Monrad.

²⁵⁾ Professor i klassisk filologi J. L. Ussing (1820–1905).

²⁶⁾ J. Gjødvad (1811–91) ledede i mange år sammen med Ploug »Fædrelandet«.

²⁷⁾ C. S. A. Bille (1828–98) redigerede siden 1851 »Dagbladet«.

²⁸⁾ »Flyveposten« var et stærkt konservativt blad, der udkom 1845–70.

²⁹⁾ Juliane Rode (1793–1867) var Vilhelm Rodes faster og husjomfru i det Moltkeske palæ i Bredgade.

Mine³⁰). Igaaraftes var vi hos Tanterne, jeg vilde have været til Stokkerup³¹), men en levende Regn forhindrede mig deri.

Paa Onsdag beværter Borgere af Byen Rigsdagsmændene; jeg skal ikke med, det koster desuden 3 Daler, men man har krævet en Vise af mig, som jeg dog næppe leverer.

Valdemar³²) har, saavidt jeg ved, det godt, jeg skriver snart til ham.

Lev vel! Moder og Søstre hilses.

Eders

Vilh.

2.

Rotterdam³³) 18 Septbr. 1856.

Kjære Forældre!

Det kan nu engang ikke nytte at negte det, Alverden veed det, hvorfor skulde saa jeg ville fordølge det: Gotfred og jeg vare til Taffels igaar, stort Galla-Taffel i Christiansborg Slots Riddersal hos Hs. Majestæt Kongen af Danmark.

Det var Hs. Majestæts høist egne Indfald at tilsige Deputationen for Studenternes Fakkeltog, og Hofcavaliererne bade Os deri see det bedste Beviis for, hvor glad Hs. Majestæt var over den Hilsen, vi bragte hans Gjæst og over den smukke Maade, hvorpaa vi sluttede vor Hilsen, med et Hurra for vor egen Konge. Saaledes ere Tiderne, ils sont passés les jours des fêtes sukker Aristokratiet og alle selvskrevne Medlemmer af Galla-Tafler; midt imellem de meest skinnende Ordener, Uniformer og Ansigter seer man nu ikke alene Rigsraader³⁴), ikke alene Rigsdagsmænd, men slet og ret Studenter, demonstrøse Studenter! Jeg kan godt forstaae, at det slet ikke kan være behageligt, at see saadanne Individuer og jeg forundrer mig ikke i fjerneste Maade over de store Øine en ung Adelsmand – en Grev Knuth Liliendal³⁵), kaldet Polygonen – gjorde, da han tilfældigviis saa Os gaae op til Kongens Bord, hvor han maaske aldrig har været eller kommer.

³⁰) Vilhelmine Dortha Rode (1797–1872), Vilhelm Rodes faster.

³¹) Stokkerup var politikeren Alfred Hages (1803–72) landsted i Taarbæk. Han viste en overordentlig gæstfrihed.

³²) Valdemar Rode (1834–77) var Vilhelms yngre bror; han blev landmand.

³³) Ironisk betegnelse for P. Heises og Vilh. og Gotfred Rodes fælles bopæl 1856–57 (Nyhavn 53).

³⁴) Ifølge fællesforfatningen af oktober 1855 indførtes et rigsråd for Danmarks og hertugdømmernes fællesanliggender.

³⁵) Hofjægermester Adam greve Knuth, til det Lilliendahlske fideicommis († 1897).

Vi egner os nu ikke til at imponeres ved gode Klæder og derfor kunde vi ganske roligt staae og iagttage de ubeskrivelig deilige Mennesker, vi saa rundt om os. De forunderligste Grupperinger! Martensen og Grundtvig³⁶⁾, J. A. Hansen og Prinds Christian, Ploug og Sponneck³⁷⁾, Tillisch³⁸⁾ og Grevinde Danner osv. osv. alle disse Mennesker under eet Tag, snart ved eet Bord! Jeg for min Part havde gjerne seet, at Hs. Majestæt havde ladet vente noget længere paa sig; men han kom meget snart. Han gik først ind i Riddersalen, saa kom Vicekongen, den smukke Mand med det brændende sikkre Øie og den stolte mandige Figur; han hvis Fremtid alle vende sig imod, han fulgte med den, hvis Fortid alle vende sig fra, med Grevinde Danner. Prinds Christian havde Frøken Dreier³⁹⁾ under Armen, og saa sluttede man sig til, som det kunde falde, naturligviis de Fornemste først.

Riddersalen er en meget deilig Sal, brilliant oplyst som den var, gjorde det et skjøndt Indtryk at gaae ind under Orchestres fulde Spil: »Kong Christian stod ved høien Mast«. Jeg sad immellem Landstingsmand Dispacheur Wessely og min Medcommiterede Cand. th. Kopp⁴⁰⁾. Gotfred sad i den anden Side af Salen i lige Række med Kongen og de Fyrstelige, han sad forresten imellem J. A. Hansen og Grundtvig, saa kom Ploug og Helms⁴¹⁾ Spisesedlen sender jeg, det var meget god Mad og meget gode Drikkevarer og da Kopp paa sin høire Side havde en Justitsraad Sally⁴²⁾, der er noget ved Marchallatet og Spiisningen, Salat-skriver eller hvilken skønne Tittel han nu har, saa blev Hs. Majestæts gode Vine ikke skaanede af hans ærbødige Undersaat Vilh. Rode. Der var en Opvartning som var superbe, der løb nogle »Urtepotter«, nogle Løbere med Blomsterkurve paa Hovederne⁴³⁾, fra Bord til Bord og vare tjenende og tjenstvillige Aander. Musikken spillede ideligt, jeg finder ikke altid ganske overensstemmende med Retterne: under Suppen spillede de: *stabat mater dolorosa*⁴⁴⁾, jeg kunde tænke mig en mere passende Vise til Suppe, om den end ikke var til ug×, men til mg?.

Man æder og drikker, taler med sin Sidemand, drikker med sin Gjenbo, æder og drikker atter, naar man ikke vil skumle en lille Smule bliver Tiden let noget lang, der holdes ikke lystige Taler, ikke engang

³⁶⁾ Biskop H. L. Martensen og Grundtvig var af teologiske og kirkelige grunde i 1856 kommet i offentlig polemik mod hinanden.

³⁷⁾ Grev Wilhelm Sponneck (1815–88) havde været finansminister 1848–54. Han var nu ivrig helstatsmand.

³⁸⁾ Se note 21.

³⁹⁾ Sophia Louisa D. (1797–1870), grevinde Danners selskabsfrøken.

⁴⁰⁾ Dispacheur Abraham Wessely (1800–75), nationalliberal medlem af landstinget 1849–66; cand. theol. C. M. Kopp, senere præst.

⁴¹⁾ Johannes Helms (1828–95) blev cand. philol. i 1956. Han var Hostrups afløser som

⁴²⁾ Justitsråd H. N. C. V. Sally var hofinspektør og ekspeditionssekretær i overhofmarskallatet.

⁴³⁾ De kgl. lakajer bærer en buket friske blomster nedsat i kepien, oprindelig for at modvirke staldlugten.

⁴⁴⁾ Den sørgende moder (stod ved korset), lovsang til Maria.

Taler, man kan gjøre sig lystig over. Majestæten reiser sig, vi andre ogsaa, han ønsker Vicekongen Gud velsigne, »Gud har ført ham herved, gid han maa finde et kjert Hjem herved«. Det drikker man paa. Der er ikke Politik skabt i disse Ord, desuagtet siger man til sin Sidemand: »Gid han maa finde et kjert Hjem herved« er det ikke politisk, sigter det ikke til Thronfølge, saa veed jeg ikke, hvad det skal sige! Man gjemmer Yttringen til Brug ved passende Leilighed.

Vicekongen fæster sine Øine paa Ploug, de drikke et Glas sammen, han fæster dem paa G. Rode, de drikker et Glas sammen.

Vicekongen udbringer Kongens Skaal, man drikker den taus, men Orchestrene spille samlede »den tappre Landsoldat«, prægtig, kraftigt, men man kan ikke høre Ørenlyd.

Majestæten knalder selv en Champagneflaske af, Proppen falder ved en behændig lille Dreining i Hovedet paa General de Meza, som sidder ligeoverfor, han raaber et underdanigt »Aa«, det morer Majestæten, han drikker i den Anledning et Glas med Generalen.

Sally sidder og underholder Kopp og mig, naar han ikke selv er Subjektet i sine Sætninger, saa kan man være vis paa at han idetmindste er Hensynsobjektet. Vi tage Hensyn til ham, vi sige »Saa« »Ja saa« og han fortæller bagefter Ploug, at han har indviet den yngre Rode i Hoflivet. »Vi ved Hoffet«, det kalder ogsaa Kokken sig, som ikke kommer længere end i kælderens! Nu kommer Konfekten, Ingen lader denne gaae forbi, Alle har en Baglomme, Ferskner, Druer, Sukkermandler, Æbler osv. osv. gjøre hinanden Selskab i en Dømedags-Uorden, tænk hvilken Nydelse at gaae usynlig omkring og trykke Folk paa den venstre Baglomme. »Hs. Kogl. Høihed Vicekongen vil udbringe en Skaal« siger vor Konge, man reiser sig, man lytter, man drikker, der hørtes ingen Lyd, ikke et Ord – Skaalen var for Grevinde Danner, det er første Gang denne Skaal er udbragt i denne Sal; thi det er første Gang hun er tilbords i denne Sal.

Kongen skriver et lille Brev til Levetzau⁴⁵), denne maa have Brillen paa, jeg veed ikke om han fik Runerne raadet – det var tilsyneladende slet ikke let.

Da nu Maaltidet var færdigt slentrede man under Fanfarre ind i Modtagelsessalen; det vil sige Kopp, Sally og jeg gik først omkring og saa paa Servicer, Kongens Mundtøi, af det pureste Guld, Sølvterriner m. v. herligt skjønt udarbejdet; men naar man har drukket meget imponeres man ikke let af Guld og Sølv.

Nu fideliseres der, nu præsenteres der, manus manum lavat, den Ene veed ikke, hvad den Anden gjør. Modsætningerne flyde op i en højere Enhed og conversere hinanden. Vicekongen trykker Gotfred i Haanden, taler med Ploug og forsikkrer: »Jeg var godt fornøjet med Jer«,

⁴⁵) Overhofmarskal J. G. Levetzau (1782–1859).

han siger »I«, quid non ebrietas designat?⁴⁶⁾ Han lader Helms forstaae, at Talen fra hans Side igaaraftes var improviseret! Troe ham hvem der vil! Amtmand Rotwitt⁴⁷⁾ præsenterer for Prindsen: »J. A. Hansen, Redaktør af »Almuevennen« nu »Morgenposten«, en selvstændig Mand imod enhver Opposition«, inderlig glad og smigret trykker I. A. H. den fornemme Haand, siger et Par Ord – men jeg forstod dem ikke.

Vicekongens Adjutant Sibbern – han er dog nok rettere sagt hans Kabinetssekretær – underholder sig med Ploug og anmoder ham om at præsentere sig for Biskop Martensen. I Guder hvilken Tanke! Ploug maa hente Tryde⁴⁸⁾ til denne Forretning. Gotfred underholder sig med Kammerherre Berling⁴⁹⁾ om Fakkeltog og Røg. Sponneck staaer i livlig Konversation med Fru Danner. Hun seer noget storstilet ud, det tør være, at man virkelig kan see, at hun i sin Ungdom har tjent sit Brød ved en grovere Haandtering, men Eet gad jeg dog vide for Alvor: Dersom hun havde været født Komtesse eller Baronesse, havde faaet en god Opdragelse og saa alligevel havde sølet sig i Pølene førend hun blev Kongens Gemalinde, og blev ved med det efter Ægtevielsen, dersom hun havde været en født Prindsesse og havde baaret sig saaledes ad, mon man saa med ligesaa moralsk Indignation vilde see paa hende i de fornemste Kredse? Eller mon man saa ikke vilde finde hende: »elskværdig, en Smule letsindig maaske lidt frivol – men yderst piquant«. Jeg troer, at det Hofpartie, der indignerer sig over hende, er maaskee mere raadent end hun selv. Havde der været Begeistring for deres Moralitet og havde der været Kharacter i deres Opposition, saa havde hun ikke behøvet at være her: Landets Grændser ere ikke saa fjernt, at det ikke skulde være let at transportere et Individ ud over den, og gjøre det saa grundigt, at Individet ikke returnerer; men jeg for min Part skal for Tiden imidlertid ikke beklage, at dette ikke er skeet; thi det er en sørgelig Sandhed, at det er hende, der holder det hessiske Parti⁵⁰⁾ Stangen.

Efter denne upassende Digression ville vi forlade Taflet, Kongerne skulle i Theatret og vi skulle til Plougs – Gotfred og jeg.

I ville see, at jeg har moret mig særdeles vel og for den Sags Skyld godt kunde komme igjen. Da vi gik hjemmefra bad vi Jfr. Munch⁵¹⁾, dersom nogen kom og spurgte efter os, at sige, at vi vare til Taffels og desværre ikke vare lette at træffe saalænge Vicekongen er her, man kan vente Tilsigelse hver Dag; betænk blot, at jeg i Løbet af Foraaret og

⁴⁶⁾ Hvorfor hører fuldskaaben ikke op?

⁴⁷⁾ C. E. Rotwitt (1812–60) var året før blevet amtmand i Hillerød. Han var konseilspræsident 1859–60.

⁴⁸⁾ Stiftsprovst E. C. Tryde (1781–1860) var 1854 blevet kgl. konfessionarius.

⁴⁹⁾ Kammerherre Carl Berling (1812–71), generalkasserer for civilisten, var på grund af sit venskab med grevinde Danner forhadet af de nationalliberale.

⁵⁰⁾ »Det hessiske partie« var helstatsvennerne. Tronfølgeren, prins Christian (9.)'s mor og gemalinde var af huset Hessen-Kassel.

⁵¹⁾ Anna Munch var husbestyrerinde for Vilhelm og Gotfred Rode 1855–56.

Sommeren nu har været en Gang til Privataudients hos Hs. Majestæt vor danske Konge, engang i hans Nærværelse til Audients hos Norges Vicekonge, engang til Audients hos Sveriges Konge, 2 Gange til Middag hos Danmarks Konge, en Gang til Middag hos Sveriges Konge, mon det ikke var i Følelsen heraf, at Bræstrup – til hvem jeg havde bragt Melding om Fakkeltog – efter Taffelet rakte mig Haanden til Velbekomme? Kan jeg ikke vente Mere, naar jeg har faaet saameget?

Undskyld de to løse Stykker Papir, men jeg havde ikke ventet at Brevet skulde blive saa langt.

Igaar sendte jeg et Par Linier til Minna og Edvard⁵²), tilligemed et Referat til Christianiaposten af Fakkeltog, som Nicolaysen⁵³) og jeg gjorde.

Jeg har haft et meget fornøieligt Brev fra Heiberg, hvori han lykkelig fortæller om deres hyggelige Hjem og om Minnas Tilfredshed.

Tak for dit Brev kjære Moder! Jeg er bange for, vi kommer forsilde idag med Skidentøiet; imidlertid skal jeg dog sende Onkel det.

Det var mig, der bevirkede, at det kun var Studenterne, der bragte Fakkeltog; jeg kjæmpede paa Forsamlingen ene mod Ploug, Gotfred og Kopp, der vilde have, at Studenterne skulde gjøre Toget, men avertere, at Folk, der ønskede at deeltage kunde tegne sig. Jeg fandt det haanligt og mere separatistisk at sige: »Vi gaae vi Studenter, har Andre Lyst at følge med, saa værsgod« og foretrak derfor at sige: da der ikke er Tid til en almindelig Demonstration, saa lad os urgere »Tak for Sidst« og gaae alene. Jeg seirede med en lille Majoritet og hvad der er skeet har bestyrket mig i, at jeg havde Ret, men jeg har maattet høre ilde af de andre derfor, især da »Flyveposten« erklærede sig enig med mig.

I Lørdags havde vi et meget morsomt Rusgilde; første Deel af Kantaten var ny: af mig, Musik af Heise. Jeg indviede en stor Pengegriis, som Offergud for den nye Studenterforening; idet jeg blandt andet udviklede, at man enten dyrkede Guder, fordi man elskede dem, eller fordi man frygtede dem – vi skulde nu dyrke Svineriet fordi vi frygtede det, og maatte see at faae en ny Bygning, for at blive af med det. Talen gjorde Lykke, Somme fandt den endogsaa fortrinlig.

Lev vel

Eders

Vilh.

⁵²) Vilhelmine (Minna) Augusta Rode (1836–1917) var Vilhelm Rodes søster og gift med den norske jurist Edvard O. Heiberg.

⁵³) V. Nicolaysen, norsk jurist.

3.

Rotterdam 26 Januar 1857.

Kjæreste Moder!

Tusinde Tak for Alt det Indsendte, for Breve, for Tøi og for Sulevarer. Det var jo et Herreliv vi paa engang kom til at leve og vi svælgte i Ribbeens- og Dyresteg, for ikke at tale om Fløden. Paa Pølserne havde vi forleden Middagsgilde, det vil sige Richardt og Valdemar spiste hos os. Først opstegte Pølser med Æblegrød, saa Rugtvebakker og Franskbrød med Ost og Smør og endelig Kaffe med Kringler til. Jeg mødte i hvidt Halstørklæde og for at have det paa fin Engelsk bragte jeg i Mangel af Spølkummer, et stort Vandfad med 5 Haandklæder ind paa Bordet, til at vadske sig i. For Renlighedens Skyld maatte vi naturligviis alle paa een Gang stikke Hænderne i Fadet, hvorved tillige blev opnaaet en Gnidningsmodstand for Fingrene til yderligere Hjelp for Reenlighedens Befordring.

Richardt er meget forknytt over sit haud secundi gradus: det var kun med Nød og Næppe at vi formaaede ham til ikke at gaae fra, idet vi og Flere – Professor Clausen, Hammerich⁵⁴), Ploug – fandt det raadeligst hellere at tage denne Charakter end slet ingen. Han var selve Examensdagen saa febrilsk og nervøs, at han virkelig derved forhindredes i at faae en bedre Grad; men selv i sine bedste Fag svarede han distraitt og var hist og her vrippen mod Professorerne, selv naar de gjorde sig Umage for at føre ham paa rette Gled. Det var især de sidste Dages Overanstængelse og Spænding og den sidste Nats totale Søvnløshed, som var Skyld deri, og jo svagere Ens Examenskundskaber er, desto mere nødvendigt er det at have Legemet i fuldkommen normal og sund Tilstand, for at Tanken kan gjøre sine Kraftspring uhæmmet og smidigt.

P. Koch⁵⁵) og Hansen⁵⁶) er naturligviis jublende og lige saadan deres Forældre. Da P. Koch havde været oppe gik jeg hjem med ham og spiste, og det var rart, virkelig velsignet at see Familiens og Kjærestens Glæde; saadan en lurvet Examen er virkelig ikke saa meget værd, at man bygger et saadant Slot af Forhaabninger paa den! Naar jeg undtager at jeg fra 6–8 var hos min Manuduktør, saa blev jeg hos Ks med Skam at melde til Kl. henad 4, da vi kom ovenpaa hengave vi os nemlig til Viin, Kort og Tobak. I Lørdags havde Hansen Kandidatgilde, Middag og Aften; der var fire ny Kandidater: Hans, Koch, Goos⁵⁷) og Theologen

⁵⁴) Skolemanden Martin Hammerich (1811–81), der 1842–67 var bestyrer af Borgerdydskolen på Christianshavn, betød overordentlig meget for sine elever, som han holdt forbindelsen vedlige med.

⁵⁵) Cand. jur. P. Koch (1832–1907), blev 1897 højesteretsjustitiarius.

⁵⁶) Cand. jur. H. N. Hansen (1835–1910), blev 1873 førsteborgmester i København; var fremtrædende højrepolitiker, senere frikonservativ. Han blev 1866 gift med Vilhelm Rodes søster, Ovidia.

⁵⁷) Cand. jur. C. Goos (1835–1917), senere professor og højepolitiker.

Meinert⁵⁸⁾; det gik lysteligt og fornøieligt til, Masser af Mad og Viin og megen Hjertelighed. Hans udbragte en meget kjærlig Skaal for sine Forældre; jeg udbragte Skaalen for ham, han senere en for mig, osv. osv.; ligesom Ønsker for de kommende Examinere bleve udbragte, saaledes ønskedes Glæde og Lykke for fraværende Forældre i Anledning af nærværende Sønner.

Derfra kom vi dog hjem Kl. 1 ½ og jeg kom saaledes tidligere i Seng end jeg pleier. – Jeg opbevarer kjære Forældre, til stor Oplysning og forundring for Efterslægten, Eders direkte Opfordring til mig om ikke at overanstrenge mig ved Flid; der vil uden Tvivl opstaae mangfoldige Vantroer, som betvivle Nødvendigheden af et saadant Paalæg og jeg er selv ikke langt fra at troe det. Men, Spøg tilside, jeg haaber med Guds Hjelp nok at corpus skal kunne holde lidt Slid ud og for animus er det den pine-haarde Nødvendighed at tage saa meget som muligt af Dagen og Natten i Beslag. Hidtil har det ikke generet mig, tvertimod, jeg befinder mig meget vel, og at jeg dog ikke ganske forsager kan jo Kandidatgilderne vise, samt at jeg f. Ex. har lovet Forchhammer⁵⁹⁾ i aften at samles hos ham med Hansen og Herman Larpent⁶⁰⁾.

Min bedste Læse-Tid er fra Kl. 9 – 2–3 Aften, dernæst fra 12 – 4–5 Formiddag, derimod er Formiddagstimerne fra 10 og Eftermiddagstimerne ikke saa gode til at læse ene i og jeg er derfor ret glad for at mine Manuduktør-Timer falde i disse, thi saa er jeg nød til at holde Tankerne sammen og være skarpsindig.

Jeg troer forresten, at jeg er et temmelig tarveligt juridisk Hoved, kun naar jeg faaer fat paa de concrete Omstændigheder føler jeg mig rigtig hjemme og »Sagens Natur og naturlig Billighed« ere mine bedste Argumenter.

Med Hensyn til din Yttring kjære Fader, at jeg ikke maa gaae op, før min Manuduktør og jeg føler mig modne, da er dette jo en herlig Bemærkning, men jeg slutter deraf at ogsaa I sætte kun Glæden i Laud, men Sorg i haud. Jeg vil nu ganske vist indrømme, at det ikke kunde falde mig Andet ind end at stræbe af al Magt ikke alene efter et lille, men et saagodtsom muligt laud; men sæt – hvem raader for Naturbegivenheder – sæt nu at Haud desuagtet kom, var det saa værd at tage sig en Hjertesorg for? Jeg vilde under ingen Betingelser læse om, jeg vilde i Realiteten være glad ved nu at være færdig og vilde rette mine Fremtids-Veie, forsaavidt det behøvedes, efter de forhaandenværende Omstændigheder. Hvad Charakter jeg saa har, saa kommer det dog kun an paa min personlige Driftighed, hvad Fremtiden skal gjøre mig til, og det

⁵⁸⁾ Cand. theol. F. Meinert (1833–1912) blev senere en kendt entomolog.

⁵⁹⁾ Dr. phil. Johs. Nic. Forchhammer (1827–1909) havde været Vilhelm Rodes lærer i Borgerdydskolen. Han blev senere rektor i Ålborg og på Herlufsholm.

⁶⁰⁾ Cand. polit. Hermann Larpent var skolekammerat med Vilhelm Rode; sproglærer.

første, jeg under saadanne Omstændigheder rimeligviis vilde gjøre, var at søge en Tjeneste et eller andet Sted; tjene maa jeg jo alligevel, og jeg er i grunden slet ikke saa bange for saadan noget, eller for at gjøre, hvad det saa maa være⁶¹⁾).

Jeg maa nu forresten her bemærke, at jeg virkelig slet ikke for Alvor har knyttet Fremtidshaab til at blive Advokat, eller Rigsdagsmand eller Minister eller Stiftsforvalter og det af den simple Grund, at jeg slet ikke i saa Henseende veed, hvad jeg duer til, men kun med trøstigt Mod haaber, at jeg vel nok duer til Noget, og at det vel nok lader sig finde.

Naar jeg undtager mit velsignede lette Sind og mit om jeg saa maa sige »selskabeligt gode Hoved«, saa har jeg jo ikke hidtil viist for mig selv og Andre anden Dygtighed end det at kunne tale med om Ting, som jeg ikke forstod, uden at blotte mig. Men det er dog en vel negativ Dygtighed! Nei, nu skal jeg see, hvad jeg kan lære i dette Aar ved at samle og forøge mine Kundskaber – og saa op at slaaes med Professorerne! Men det forstaaer sig jeg vilde jo dog nødigt have ringere end laud.

Richardt takker for Pølse. Igaaraftes vare vi hos Tanterne, Rikke Fogh⁶²⁾ var der. En Kniv, en Flaske Stempelsvæerte, en Verbal-Concordants⁶³⁾, et Tørklæde og et Portrait og et Brev fra M. haves til Udsending; med hvad Leilighed?

Lev vel

Eders Vilh.

⁶¹⁾ Vilhelm Rodes anelser slog til: ved sommereksamen 1858 fik han anden karakter.

⁶²⁾ Rikke Fogh, f. Møller, Vilhelm Rodes kusine.

⁶³⁾ Alfabetisk ordning af alle i bibelen forekommende ord og talemåder med angivelse af kapitel og vers (Salmonsens).